

LETO 1848 IN SLOVENCİ STR. 102-104

- Katere slovenske dežele je v zemljevid vrisal Peter Kozler?
- Primerjaj zemljevid z današnjim!

1. Med Slovenci se je krepila narodna zavest

Predmarčna doba - Metternichov absolutizem:

- **Nemščina** - uradni jezik
- **Slovenščina** - v javnem in uradnem življenju se ni uporabljala, čeprav je večina ljudi govorila slovensko.
- **Slovenska narodna zavest** se je krepila,
- **Slovenski izobraženci** so krepili skrb za slovenski jezik in kulturo.

KONZERVATIVNI krog sodelovanje z oblastjo	LIBERALNO-DEMOKRATIČNI krog svobodomiselni izobraženci
<p>Jernej Kopitar, dr. Janez Bleiweis Kmetijske in rokodelske novice pozornost kmetu in malemu obrtniku; zavračali so liberalizem. Pisava bohoričica</p>	<p>France Prešeren, Matija Čop, Andrej Smole, Kranjska čbelica ustvarjati književnost tudi za meščanske izobražene bralce in inteligenco Pisava gajica</p>
<p>Proti ilirizmu – ideji o povezovanju južnih Slovanov v en narod z enim knjižnim jezikom</p>	

1.

Pev's uder ti svetline v van's poudar
 Petajšt loncov tiziga vavla,
 Da vti zasideti drugiga streda
 Vechi se 's sodeiga, v'fik demanbija,
 Ka v vrees rosha reoh'et se avija,
 Tako kjer jenoja predvoja pelom mila,
 Prihodaja se bo zamki spet shadila. —
 Podilka pevca van's je postaje:
 Vte midli vskajo 's ljubezni dno,
 In kjer postihli v spazji se sahalo,
 Shadit se, ka spit sarja zeah presahen.
 Ti si shidcaja mo'ga magistrala;
 Gladil se 's njoga, ka se bo vseh vohet,
 Rav mojih bo spomaj in tvoje hvala.

2.

Rav vajih bo spomaj in tvoje hvala
 Gladil Slavtinaam se pridobuje shala,
 Ka mi na spodnim grabi mah parala,
 V ajim bodo odajne kolektivni spala.
 In tirdiga leraš devico sala,
 Ko polufhalo bodo pelmi glala,
 Spokidite se bodo in šile va- la,
 Svetlo ljubezen bodo bilij spokidvilo.
 Vremena bodo Krasjeren se ajurite,
 Slovastkin pevzen cilfni vreda ljale,
 In pelmi bilij slavstike se glafite;
 Vaudie to bodo masehik' shale.

3.

Inale vti se v feral foveje hale,
 Ki kolektiv mahlitit dlij na vafte,
 Enak sim pevca, ki je Louder
 Pal Ebljanka iznenitoe hvale.
 Si uha se se rasoditi hale
 Ljubeten, ahl kres upanja spore;
 Slahden pelmi pred loitli Avreco
 Prihodaam se strivaj je osesavilo.
 Ljubeten ogetaj se mi na poltaha,
 Doč upa tvoj pogled v leraš na vlije,
 Strah rasahitit te mi jevik vseh;
 Trukotih, k' od nje leraš vseh se postaje,
 Odkrivajo vjagrove firizne vohet
 Melko-zastitke rask'ze postaje.

4.

Moltri - svetinke rosh'ze pevaje
 Na dan molija, kar se v perih širiva;
 Soseš mi je peštilo vert in ajiva,
 Kjer Amec šija mile elagije.
 Njih loaze ti si. V okni demanbije,
 Ne da te rajti, lah ti ljubeznival
 V gledihu, na sprebedih šrecha kriva,
 Ne v krosih, kjer plotak verita se vije.
 Kolkratov shdija me po vafli shone!
 Nikije ashon se mojim ne odkrije
 Pogled lepote tokaraj zasoheljone;
 V feralit se vafli mi jaha hje.

Kmetijske in rokodelske novice.

Na svetlobo dane od z. k. kmetijske drushbe.

№ 1.

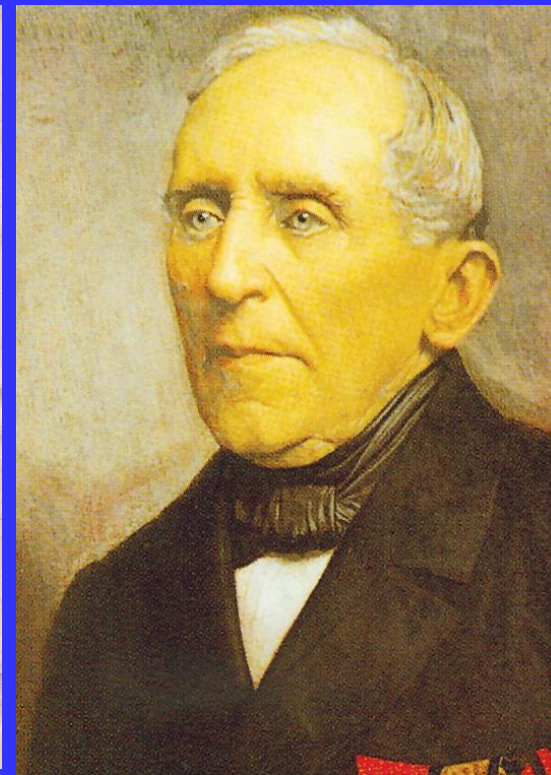
V frédo 5. Maliga Šerpana.

1843.

Osnanilo.

Uzhenosti, umetnosti in snajdenja so se v kratkih letih tako rasfihirile, da kdorkoli s njimi naprej ne hti, ne posnema, kar so drugi koristniga snajdi, ampak se terdovratno stariga dershi, gre rakovo pot, vsaki dan méjn sna, se v sdajnim obrasenji svetá ne snajde, v freidi svojih rojakov, snanzov ino prijatlov si nesuan ptuj deshélez sdi, in si ne more nikakor pomagati.

Stari krajanim kmetam ino rokodelzam, kteri se ptujih jesikov niso uzbili, se tako godi. Kar viltijo, flichijo

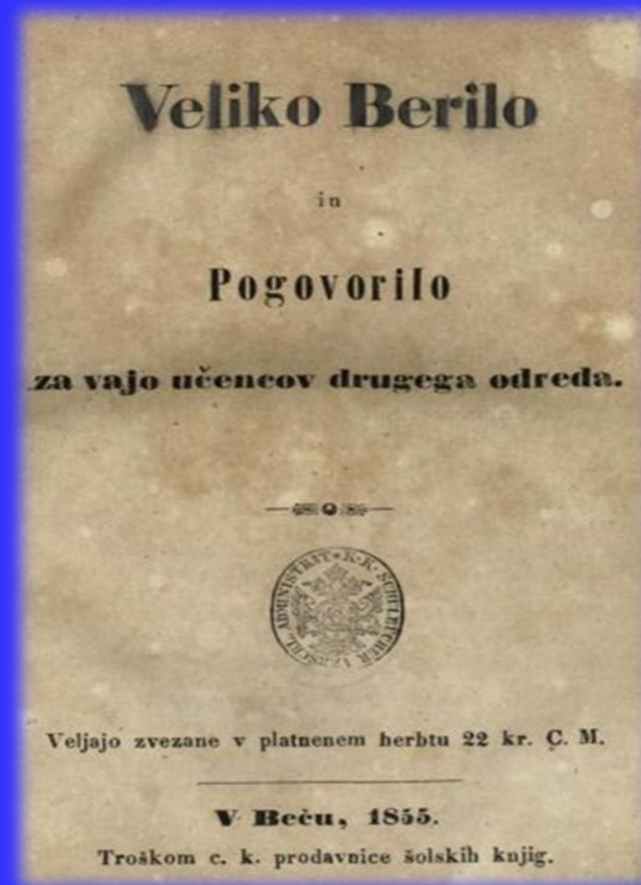

- Dr. Janez Bleiweis je pozornost posvetil **kmetu** in **obrtniku**.
Od 1843 je bil časopis **Kmetijske in rokodelske novice** osrednji slovenski častnik (**novosti** na področju kmetijstva, praktične **nasveti**, poročanje ...)
- **Konzervativni** tabor, se je zavzemal za ohranitev starega, za kmečko izobrazbo in da bi se Slovenci gospodarsko dvignili.
- Bleiweis, nezaupljiv do novosti se napredku ni zapiral, če se je obnesel. Z Novicami se je trudil za **dvig izobraženosti ljudstva** ter pripomogel h krepitvi **narodne zavednosti**.

Anton Martin Slomšek (mariborski škof)

- Prizadeval si je za spoštovanje **slovenskega jezika** in njegovo učenje.
- Pisal je tudi priljubljene knjige in pesmi
- Bil je narodni buditelj in učitelj
- Zasnuje nedeljske podeželske **osnovne šole**.
- Poskrbel je za preselitev škofije v **Maribor**

2. Revolucija 1848

“Tako imenitnega časa za vse Slovence še ni bilo, kar sonce sije in Bog ve, ali kedaj kaj takega za Slovence bode.”
Matija Majer Ziljski, Novice 1848

KMETJE, najmočnejši odziv - izbruh manjših **kmečkih uporov**:

- Nehali so opravljati fevdalne obveznosti in zahtevali odpravo bremen.
- Jeseni 1848 sprejeti **zakon o zemljiški odvezi**.

Revolucija, 1848, je v nekaj dneh zajela tudi **mesta v slovenskih deželah**. Vznemirjenje je zajelo **meščanstvo, študente in delavce**. Novice so prihajale s poštnimi kočijami, po železniških in telegrafskih zvezah, ustno so jih prinašali popotniki.

MEŠČANI

- Ljubljančani - zlasti mlajši **meščani** so si dali duška, pregnali so župana.
- Razrušili so mitnice ob vseh vhodih v mesto, zaradi česar je bila hrana dražja, uradnike pa razgnali.
- Ustanovili so tudi **narodno stražo** (čez 1000 mož).
- Mladi so ob obhodih po mestu vzklikali besede “svoboda, državljani”

Prvi politični program **Zedinjena Slovenija**:

- enakopravnost **slovenščine** (šole in uradi),
- združitev vseh Slovencev v eno avstrijsko upravno enoto.

Politično delovanje je začasno zamrlo

Bachov absolutizem do leta 1859 (obnovita se centralizem in absolutizem).

Onemogočeno je bilo **politično in nacionalno delovanje**.

- Pregarjanje narodnih gibanj, stroga **cenžura**, dovoljeno le kulturno delo.
- **Katoliška cerkev** je dobila nadzor nad šolstvom (gimnazije – matura).
- Razvoj liberalnega gospodarstva spodbudi industrijo, bančništvo in promet.

SLOVENCİ V LETU 1848

Odmevi revolucije z Dunaja pridejo tudi k nam. Največji dosežek je bil program **Zedinjene Slovenije**, ki ga oblikuje **Matija Majar** s študenti na Dunaju. Zahtevajo združitev Slovencev v eno deželo, enakopravnost slovenščine v šolah in uradih ... Podprejo jo **izobraženci**. Nastanejo številna slovenska društva, časopisi ... Program ostane **cilj** Slovencev v naslednjih 150 letih. Kljub neuspehu pa sta meščanstvo in industrija pa v nezadržnem vzponu.

Matija Majar

Janez Bleiweis

Ponovitev **EVROPA 1815-1848**

Vživi se v dogajanje leta 1848 in napiši kratko časopisno novico o dogodkih. Uporabi obliko **senzacionalne novice**.

Primer besedila:

Marca 1848 je Matija M Ziljski, celovški kaplan, predstavil program Zedinjene Slovenije. Trdil je, da ima slovenski narod pravico da stopi med druge narode. Začelo se je zbiranje podpisov za peticijo o avtonomni zedinjeni Sloveniji .

Pripravi 3-4 vprašanja za intervju z zgodovinsko osebnostjo, na primer J.Bleiweisom, A M. Majarem. M.Slomškom,... Za intervju si izberi soseda. Izmenično (ustno ali pisno) učenca odgovorita.

Na primer:

1. Gospod Majar Ziljski, pravkar prihajate s svežimi novicami. Kakšno je stanje na Koroškem?
2. Nam lahko bolj podrobno predstavite vaše zamisli: slišali smo, da originalno niso čisto vaše?